

DOO VIDIK – RTV SLON

DOKUMENT: Uređivačka politika (kodeks novinarskog izvještavanja)

Tuzla: 22.12.2022. godine

SADRŽAJ:

UVOD

OPŠTI PRINCIPI

GOVOR MRŽNJE

PRAVIČNOST I NEPRISTRASNOST

IZVJEŠTAVANJE O SUDSKIM PROCESIMA

ZAŠTITA PRIVATNOSTI

ZAŠTITA MALOLJETNIKA

IZVJEŠTAVANJE O OSOBAMA SA INVALIDITETOM

RODNA RAVNOPRAVNOST

SPOLNA ORJENTACIJA

UVOD

RTV Slon kao medijska kuća i svi njeni uposlenici dužni su da poštuju sve etičke kodekse, norme i zakonsku regulativu koja je na snazi u Bosni i Hercegovini.

RTV Slon i svi njeni uposlenici obavezni su da poštuju sve etičke norme, pravila, načela i zakonsku regulativu koja su propisana za rad elektronskih medija u Bosni i Hercegovini.

Osnovna etička načela i kodeks ponašanja uposlenika i način rada definirani su uređivačkom politikom i Etičkim kodeksom RTV Slon.

Obzirom na mjesto osnivanja, zemaljsku pokrivenost, ljudske i tehničke kapacitete, te uvažavajući činjenicu da smo jedina privatna RTV kuća na teritoriji Tuzle i šire regije Tuzlanskog kantona koja ima državnu dozvolu za zemaljsko emitovanje (iako smo razvojem tehnologije i programa dostupni u svim relevantnim kabl operaterima i IPTV na teritoriji Bosne i Hercegovine) prednost pri produciranju sadržaja imaju lokalne vijesti ali i vijesti koje se direktno odnose na život stanovnika Tuzlanskog kantona.

RTV Slon posebnu pažnju posvećuje kreiranju servisnih vijesti i programa u službi građana (građansko i komunalno novinarstvo).

Uređivačka politika prati naša nastojanja da smo gradska, moderna, interaktivna medijska kuća koja radi po standardima novinarstva i čiji je program baziran na domaćoj produkciji.

Shodno zakonskoj regulativi, RTV Slon, iako je privatni medij, vodi računa o zastupljenosti informativnog, edukativnog i zabavnog karaktera u odnosima koji su propisani za javne medije (javni servis).

Odnos sa oglašivačima definiran je zakonskom regulativom i propisanim medijskim prostorom za emitovanje propagandnih i marketinških poruka.

OPŠTI PRINCIPI

U svim programima Radija I Televizije SLON kao i online medijima u vlasništvu RTV SLON poštivat će se ljudsko dostojanstvo i osnovna prava drugih, te će se ohrabrivati slobodno oblikovanje mišljenja.

- RTV SLON će u svojim sadržajima osigurati poštivanje etničkih, kulturnih i vjerskih razlika.
- RTV SLON neće plasirati sadržaje koji uključuju bilo kakvu diskriminaciju ili predrasude na osnovu spola, rase, etničke pripadnosti, nacionalnosti, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, posebnih potreba, dobi, seksualne orijentacije, društvenog porijekla, kao i svaki drugi sadržaj koji ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, njegovih prava i sloboda.
- Novinari RTV SLON su slobodni u kreiranju i uređivanju sadržaja, uz poštivanje profesionalnih i općeprihvaćenih vrijednosnih i etičkih standarda.
- Ni u jednom segmentu svoga rada RTV SLON neće ni na koji način zloupotrebjavati i/ili manipulirati sujevjerjem, strahovima ili lakovjernošću pojedinaca ili javnosti, niti će podsticati na potencijalno štetna ponašanja. Posebna pažnja će se posvetiti tretmanu ranjivih lica koja se pojavljuju u sadržajima.

GOVOR MRŽNJE

RTV SLON u svojim programima i online medijima neće ponižavati, zastrašivati ili podsticati na mržnju, nasilje ili diskriminaciju protiv lica ili grupe na osnovu spola, rase, etničke pripadnosti, nacionalnosti, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, posebnih potreba, dobi, seksualne orijentacije, društvenog porijekla ili na osnovu bilo koje druge okolnosti koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, njegovih prava i sloboda.

Niti jedan sadržaj koji proizvede RTV SLON neće stvarati jasan i neposredan rizik od podsticanja mržnje, nasilja ili diskriminacije protiv bilo koga, niti će proizvoditi sadržaj koji od strane publike može biti protumačen kao podsticanje na mržnju, nasilje, nered i nemire, ili koji bi mogao izazvati ili podsticati krivična djela.

PRAVIČNOST I NEPRISTRASNOST

U svim emitovanim sadržajima u programu Radija i Televizije te Online platformama će se osigurati tačnost, pravičnost i nepristrasnost iznesenih informacija. Ovo se posebno odnosi na informativno-politički i program o tekućim događajima. Sve uočene greške će u najkraćem mogućem vremenskom periodu biti ispravljene.

Pravičnost, nepristrasnost i izbalansiranost postižu se objavljivanjem svih suprotstavljenih stavova, bilo u istom programu ili u nizu drugih programa koji predstavljaju cjelinu u obradi određene tematike.

U produciranim sadržajima neće se tendenciozno promovisati interesi jednog političkog subjekta ili bilo koje grupe ili pojedinca, niti će se dozvoliti da prevlada jedno mišljenje ili stanovište kada se radi o kontroverznim političkim, privrednim i drugim temama od javnog interesa.

Voditelji i reporteri, autori programa, moderatori u informativno-političkim i programima o tekućim događajima, te debatnim programima i diskusijama mogu izraziti lična mišljenja i stanovišta u vezi s kontroverznim političkim, privrednim i drugim temama od javnog interesa. Ova lica, međutim, neće koristiti prednost stalnog pojavljivanja u programima da bi promovisala vlastite stavove i mišljenja na način na koji bi se mogla narušiti neophodna nepristrasnost i izbalansiranost. Lični stavovi i mišljenja novinara će biti jasno naznačeni, kako bi ih publika mogla jasno prepoznati kao takve. Voditelji programa će se ograničiti na nepristrano prenošenje informacija, bez iznošenja ličnih stavova, bilo verbalnom ili neverbalnom komunikacijom. Svaki lični komentar novinara će biti odvojen od vijesti.

Kada se programima ili tekstovima iznose navodi o nekompetentnosti pojedinaca ili organizacija, ili ako sadrže negativne konotacije na račun bilo kojeg pojedinca ili organizacije, odnosno njihovih postupaka, onima čije se ime spominje će se pružiti prilika da iznesu svoj stav ili da komentarišu navode. Ukoliko ti pojedinci ili organizacije odbiju davanje izjave, zvaničnim službenim zabilješkama će se dokumentovati svaki kontakt ili pokušaj kontakta s njima, a iste će biti arhivirane. Ova se obaveza ne odnosi na emitovanje informacija koje uslijed hitnosti i/ili javnog interesa ne trpe odlaganje, kada će se s tim pojedincima ili organizacijama stupiti u kontakt čim to okolnosti budu dozvoljavale.

Svako fizičko ili pravno lice ima pravo podnijeti zahtjev za objavu odgovora na informaciju objavljenu u programima RTV SLON ili online platformama RTV SLON u kojim su bila povrijeđena njegova prava ili interesi. Odgovor ili dio odgovora koji se odnosi na ispravljanje netačnih ili nepotpunih informacija će biti objavljen u prvom narednom izdanju programa u kojem je objavljena informacija na koju se daje odgovor i putem online platforme putem koje je bila objavljena netačna informacija. Ukoliko to nije moguće, odgovor će biti objavljen u vremenski najbližem i tematski najsrodnijem programu. Objava odgovora ili dijela odgovora neće biti popraćena protuodgovorom ili dodatnim komentarom, pogotovo ako je riječ o informativno-političkim programima. Ovo ograničenje se ne odnosi na pripremu i objavljivanje dodatnih informacija u vezi s temom na koju se odgovor odnosi, s tim da te informacije neće ugroziti samu svrhu odgovora.

RTV SLON ima pravo odbiti objavu odgovora ukoliko je isti u vezi sa protupravnom radnjom ili ako odgovor otvara mogućnost pokretanja građanske parnice protiv onog kome je podnesen zahtjev za odgovor.

IZVJEŠTAVANJE O SUDSKIM PROCESIMA

RTV SLON će objektivno i tačno izvještavati o sudskim procesima. Ovo izvještavanje podrazumijeva i objavljivanje informacija o sudskim i tužilačkim odlukama, uključujući oslobađajuće presude, odluke o neprovođenju istrage i obustave istrage. U izvještavanju se posebno obavezujemo poštovati pretpostavku nevinosti do donošenja pravosnažne sudske odluke. Poštovat će se pravo na privatnost svih lica uključenih u taj postupak u bilo kojem svojstvu. Posebna zaštita će biti pružena maloljetnim i drugim ranjivim licima, kao i žrtvama, svjedocima i

porodicama žrtava, svjedoka, osumnjičenih, optuženih i osuđenih lica. Također, posebna pažnja će se obratiti pri objavljivanju informacija koje bi, u kombinaciji s informacijama objavljenim drugdje, mogle dovesti do otkrivanja identiteta svjedoka.

Identitet žrtava seksualnih napada neće biti otkriven direktno, niti indirektno objavljivanjem materijala koji bi mogli dovesti do otkrivanja identiteta takvih žrtava, osim ukoliko žrtve same ne pristanu ili u slučaju prethodno pribavljenog odobrenja nadležnog organa.

ZAŠTITA PRIVATNOSTI

Prilikom uređivanja programskih sadržaja, novinari RTV SLON će se voditi činjenicom da je neophodno obezbijediti zaštitu privatnosti trećih lica. Svako narušavanje privatnosti će biti opravdano dokazivim javnim interesom, a naročito kada se radi o maloljetnicima i licima koja ne obavljaju javne funkcije i inače nisu eksponirana u javnosti. Objavljivanje činjenica iz privatnog života pojedinca, bez njegovog znanja i saglasnosti moguće je samo u slučaju javnog interesa. Informacije kojima se otkriva lokacija privatnog posjeda lica ili njegove porodice neće biti objavljene bez dozvole tog lica ili njegove porodice, izuzev u slučaju javnog interesa.

Kod objavljivanja fotografija ili video materijala u kojima su scene nasilja, posljedica nasilja ili prirodnih katastrofa, nastojat će se napraviti ravnoteža između informisanja javnosti i pokazivanja saosjećanja i rizika od senzacionalizma koji bi izazvao bol ili mogućnost neopravdanog narušavanja privatnosti.

Ukoliko se u informativnim sadržajima izvještava o nesrećama ili porodičnim tragedijama, poštivat će se pravo na privatnost žrtava i drugih lica koja su pogođena tim događajima. Ovo se odnosi na sadržaje u kojima se direktno izvještava o događaju, kao i sadržaje u kojima se ovaj događaj naknadno spominje.

Prilikom izvještavanja sa mjesta tragedije ukoliko se ukaže potreba za objavljivanjem identiteta stradalih, vodit će se računa da se ostavi dovoljno vremena (najmanje dva sata) od vremena nesreće, kako bi nadležni organi obavijestili porodice stradalih. Neće se dozvoliti da porodice o tragediji njihovih članova porodice saznaju iz programa RTV SLON.

Osobe u stanju boli ili šoka neće biti izložene pritisku da daju intervju ili učestvuju u programima. Identitet i lični podaci maloljetnika, te pojedinosti iz privatnog života i porodičnih odnosa neće se objavljivati u slučajevima u kojima bi objavljivanje ovih informacija dovelo do ugrožavanja dobrobiti i dostojanstva maloljetnika.

Snimci telefonskih razgovora pružaoca medijske usluge sa pojedincima će se u audiovizuelnim i radijskim programima objavljivati uz prethodno odobrenje sagovornika, koji će biti upoznat s razlozima poziva i obaviješten da se razgovor snima, izuzev u slučaju javnog interesa.

Za prikazivanje snimaka slučajnih prolaznika, odnosno anonimnih lica, a iz kojih se jasno vidi da su slučajno snimljeni, nije potrebna saglasnost tih lica.

Ukoliko se na javnim mjestima snimaju i kontaktiraju slučajni prolaznici u uličnim anketama, „skrivenim kamerama“ i slično, bit će prikazani snimci samo onih lica koja su dala svoju saglasnost.

ZAŠTITA MALOLJETNIKA

Odnos novinara/ki RTV SLON prema maloljetnicima bit će tretiran sa posebnom pažnjom. Bilo kakva zloupotreba maloljetnika u programima ili sadržajima RTV SLON je strogo zabranjena.

Bilo kakvo učešće maloljetnika u sadržajima uslovljeno je davanjem prethodne saglasnosti roditelja, staratelja ili drugih lica zakonski odgovornih za maloljetnika. Dozvoljeno je prikazati maloljetnike kroz materijale koji predstavljaju ilustraciju, a pri tome ne ugrožavaju dostojanstvo maloljetnika, kao što su npr. kolektivni snimci početka školske godine, snimci maloljetnika kao slučajnih prolaznika i sl.

Direktno učešće maloljetnika u sadržajima ni na koji način im neće prouzrokovati uznemirenost ili strah, niti će im narušiti fizički, psihički i emotivni razvoj i dostojanstvo, nezavisno od toga da li je sam maloljetnik, ili njegov roditelj ili staratelj ili drugo zakonski odgovorno lice, dalo saglasnost.

U programu RTV SLON neće se od maloljetnika tražiti da govore o političkim pitanjima kao ni o privatnim i porodičnim odnosima. Takođe se sa njima neće razgovarati o temama koje su van dometa njihovog rasuđivanja.

U slučaju izvještavanja o krivičnim djelima u kojima učestvuju maloljetnici, zabranjeno objavljivati imena i druge podatke koji otkrivaju identitet maloljetnika umiješanih u krivična djela/postupke, u svim fazama postupka. Vodit će se računa da se ne objavljuju informacije koje bi mogle otkriti ili uputiti na trag koji bi mogao dovesti do identifikacije maloljetnika koji bi mogli biti uključeni kao žrtve, svjedoci, osumnjičeni ili na drugi način umiješani u istragu ili sudski postupak u vezi s krivičnim djelom. Također, posebna pažnja će se obratiti pri objavljivanju informacija koje bi, u kombinaciji s informacijama objavljenim drugdje, mogle dovesti do otkrivanja identiteta maloljetnika.

Zabranjeno je objavljivati informacije o toku krivičnog postupka protiv maloljetnika, o odluci donesenoj u tom postupku, niti će se vršiti audio ili video snimanje toka tog postupka.

Pravosnažna sudska odluka u postupku protiv maloljetnika ili mlađeg punoljetnika se može objaviti, ali bez navođenja njegovih ličnih podataka ili podataka na osnovu kojih se može utvrditi njegov identitet. Naprijed navedeno primijenit će se i ukoliko se radi o krivičnim djelima učinjenim na štetu maloljetnika, kao i u slučajevima kada su maloljetnici svjedoci.

Posebna pažnja će se posvetiti zaštiti identiteta maloljetnika na bilo koji način umiješanih u seksualno nasilje. U svim takvim slučajevima, informacije o identitetu se mogu objavljivati samo po prethodno pribavljenom odobrenju nadležnog organa.

IZVJEŠTAVANJE O OSOBAMA SA INVALIDITETOM

Osobe s invaliditetom obuhvaćaju osobe koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i djelotvorno sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima.

Invalidnost se ne smatra zdravstvenim stanjem, nego se posmatra kao rezultat interakcije između negativnih stavova ili neprikladne okoline u odnosu na stanje pojedinih osoba. Do promjene stavova i barijera iz okoline - za razliku od liječenja osobe s invaliditetom kao „problema“ koji treba „popraviti“ - ove osobe mogu sudjelovati kao aktivni članovi društva i uživati u nizu svojih prava.

Duboko smo svjesni činjenice da su osobe s invaliditetom često neadekvatno prikazane, da se u fokusu prikazivanja ovih osoba često zanemaruje osobnost, a naglašava invaliditet, ističe onesposobljenje i zanemaruje sposobnost, prenaglašava uspjeh osobe (uspješan/na iako je osoba s invaliditetom).

Kako bi se na pravi način ophodili prema osobama sa različitim invaliditetima, novinari/ke RTV SLON će:

- Imati promjenjen odnos prema izvještavanju o osobama s invaliditetom (uključujući, unapređenje komunikacije sa osobama s invaliditetom, smanjenje uvriježenih predrasuda o njihovim "velikim dostignućima", prikazivanje osoba s invaliditetom kao sudionika običnog, svakodnevnog života, uzimajući u obzir ljudsku dimenziju ovih osoba, i sl.)
- Nastojati uticati na stav cjelokupne društvene zajednice prema osobama s invaliditetom
- Oslovljavati osobu s invaliditetom njenim ličnim imenom, bez persiranja samo ako se i drugima obraćaju sa istom prisnošću odnosno ukoliko i druge prisutne ne persiraju.
- Izbjegavati upotrebu jezika koji sugerise da su osobe s invaliditetom uvijek slabe ili zavisne od drugih, ili koji bi ih predstavio kao objekte sažaljenja, kao naprimjer „pati od...“, „vezan za ...“, „ovisan od...“, „štićenik...“ ili „žrtva ...“.

RODNA RAVNOPRAVNOST

Rodno senzitivno izvještavanje u medijima znači biti senzitivan na pitanja rodne nejednakosti i prikazati i odnositi se prema ženama i muškarcima na jednak način pri izvještavanju.

Pitanje rodne ravnopravnosti je odgovornost na svim razinama bez obzira koji je posao u pitanju, ali u medijskom prostoru je posebno važno da bude zastupljen ovakav način djelovanja i to od rukovodećih mjesta gdje se donose opća pravila, zatim na uređivačkoj razini gdje se donose odluke o pričama koje su tema izvješćivanja, na mjestu gdje se informacije dobijaju i prikupljaju, kao i u desku medijskih kuća gdje se vrši selekcija informacija. Jednak ili fer način prikazivanja muškarca i žene je profesionalna i etička tendencija poput pravičnosti i poštenja, te na značajan način doprinosi kreiranju rodno izbalansiranih društava.

1. kroz svoj rad i djelovanje RTV SLON će promovisati rodnu ravnopravnost u skladu s domaćim i međunarodnim preporukama i zakonima i neće se koristiti stereotipni i seksistički način prikazivanja žena u medijskim izvještajima;
2. poštovat će se odredbe Zakona o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine koji zabranjuje javno prikazivanje i predstavljanje bilo koje osobe, uključujući i žene, na uvredljiv, omalovažavajući i ponižavajući način u smislu njihovog spola;
3. kontinuirano će se raditi, u saradnji s institucijama koje se time bave, na podizanju svijesti o problemima rodno zasnovanog nasilja nad ženama i to svih njegovih oblika: fizičkog, seksualnog, psihološkog i ekonomskog, i to ne samo onda kad se ono desi;
4. proaktivnije ćemo se baviti temom nasilja nad ženama, ne oslanjajući se isključivo na informacije koje obezbijede policijski izvori ili nevladine organizacije iz te oblasti
5. u izvještajima o počinjenom nasilju nad ženama ili nasilju u porodici pristupit ćemo u smislu društvenog problema rodno zasnovanog nasilja i obrađuju ih tematski, a ne često u rubrikama crne hronike, bez konteksta i kratko;
6. ako ne postoji jasan interes javnosti, izbjegavat ćemo objavljivanje eksplicitnih fotografija i snimaka budući da je takva praksa suprotna etičkim standardima, može da naštetiti osobama nad kojima je izvršeno nasilje i uznemiri javnost, štite intimu žena od neopravdanog i senzacionalističkog otkrivanja u javnosti i obrate pažnju da ne objavljuju neprovjerene informacije, pogotovo one koje mogu ugrožiti žene koje su pretrpjele nasilje;

7. teme koje uključuju lične tragedije tretirat će se s posebnom pažnjom, a osobama nad kojima je izvršeno nasilje pristupit će se s poštovanjem i bez viktimiziranja. Prikazivanje žena kao žrtava u javnosti može da stvori utisak da su one nemoćne i slabe zbog toga što su žene i stoga pažljivo će se naći balans između poštovanja prema njima i interesa da priča bude objavljena, ali i uticaja te objave na ugled i život osoba uključenih u priču, pogotovo ako se radi o djeci;

6. neće se otkrivati lični podatci i identitet žene (imenom ili fotografijom) koja je pretrpjela nasilje, osim kad ona to jasno želi, budući da to može da nanese štetu njoj i njenoj porodici;

7. vodit će se računa o otkrivanju identiteta počinioca nasilja, što ne treba uvijek uraditi, jer to može da dovede do otkrivanja identiteta osobe nad kojom je počinjeno nasilje, ali i iz razloga presumpcije nevinosti;

8. u izvještajima će se češće naglašavati i podsjećati na kazne koje slijede za osobe koje počine nasilje;

9. neće se koristiti bombastični naslovi i korištenje senzacionalističkih riječi poput „šokantno“, „brutalno“ ili „stravično“;

SPOLNA ORJENTACIJA

POJMOVI:

- Gej - muškarac kojeg emocionalno i/ili fizički privlače muškarci. Gej se ponekad koristi kao opći pojam koji pokriva žene lezbijke i biseksualne ljude kao i gej muškarce.
- Biseksualna osoba - osoba koju emocionalno i/ili fizički privlače osobe različitih spolova/rodova
- Transrodna osoba - krovni pojam koji uključuje one osobe čiji rodni identitet je različit od spola dodijeljenog pri rođenju.
- Aseksualna osoba - neko ko ne doživljava ili doživljava vrlo malo spolne privlačnosti.
- Rodno nesukladna osoba - termin opisuje osobe čiji se rodni identiteti, rodne uloge i/ili rodno izražavanje razlikuju od očekivanih na temelju roda koji im je dodijeljen pri rođenju.
- Interspolna osoba - Interspolne osobe se rađaju sa spolnim karakteristikama koje ne pripadaju strogo muškim ili ženskim kategorijama ili koje pripadaju objema istovremeno.
- Panseksualna/Omniseksualna osoba - Ovi pojmovi se koriste za opisivanje osoba koje osjećaju romantičnu, spolnu ili emocionalnu želju/privlačnost prema osobama svih rodova i spolova
- Kvir (Queer) - je postao akademski termin koji uključuje ljude koji nisu heteroseksualni i/ili cisrodni – uključuje lezbijke, gej muškarce, biseksualne i trans osobe.
- Preispitivanje (Questioning): To je proces istraživanja vlastitog rodnog identiteta, rodnog izražavanja i/ili spolne orijentacije.

Novinari RTV SLON će se suzdržavati od poticanja na mržnju, te koristiti rodno osjetljiv jezik i politički korektnu LGBTI terminologiju; koristit će svoju ulogu u cilju edukacije javnosti, borbe protiv stereotipa i predrasuda, i promovisanja tolerancije.

Novinari RTV SLON ne smiju prenositi govor mržnje, te trebaju tretirati LGBTI teme kroz prizmu afirmacije ljudskih prava, trebaju birati ilustracije koje prate članke i priče tako da odgovaraju temi umjesto senzacionalističkih fotografija, a tretirati LGBTI osobe jednako kao i heteroseksualne i cisrodne, te ih ne posmatrati samo kroz njihovu seksualnu orijentaciju ili rodni identitet; više izvještavati o kulturnim, društvenim, pravnim i političkim pitanjima LGBTI osoba u BiH.

U svim svojim izdanjima RTV SLON će ukazivati na zakonsku regulativu i neophodnost poštivanja ljudskih prava LGBTI osoba; pokušavat će regulisati ili ugasiti komentare na online platformama i društvenim mrežama u cilju suzbijanja krivičnih djela pozivanja na diskriminaciju, mržnju i nasilje.